

İngiliz Romanının Doğuşu ve Gelişimi

Ali GÜNEŞ^a

Özet

Edebiyat tarihçileri, İngiliz romanının genel olarak 18.yüzyılda doğup geliştiğini ileri sürmektedirler. Ancak, 18.yüzyıldan öncesi İngiliz edebiyatı ve eserler incelendiğinde, romansal özellikler taşıyan bir çok eserin olduğunu görmekte mümkündür. Bu nedenle, İngiliz romanının doğuşu ve gelişimi ile ilgili yapılan çalışmalara biraz daha geniş bir açıdan bakarak, 18.yüzyıl öncesi yazılan bir çok eserin romansal özellikleri ile beraber ele alınarak romanın gelişmesine ve olgunlaşmasına sağladığı katkıyı irdelemek faydalı olacaktır. Bu çalışma, 18.yüzyıl öncesi İngiliz edebiyatında yazılan ve romansal özellikler taşıyan eserleri inceleyerek, İngiliz romanının gelişim ve olgunlaşma sürecini Türk okuyucularına sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, konuyu üç aşamalı bir şekilde ele alacaktır. İlk önce, İngiliz romanın bir edebiyat türü olarak yavaş gelişmesinin nedenleri açıklanmaya çalışılacaktır. İkinci olarak, 18.yüzyıl öncesi yazılan bazı eserlerin vezin (şiir) şeklinde yazılmış olmasına rağmen bir çok romansal özellikler taşıdığını, bu eserlerin 18.yüzyılda İngiliz romanının gelişmesine büyük bir tecrübe, birikim ve altyapı sağladığı görüşü açıklanacaktır. Son olarak da 18.yüzyılda İngiliz romanın yeni bir edebiyat türü olarak gelişmesi, olgunlaşması ve 18 yüzyıl öncesi yazılan eserlerden farkları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Şiir, Matbaa, Roman.

The Birth And Development of English Novel

Abstract

Literary historians generally argue that English novel as a new literary genre began and developed in the eighteenth century. When some literary works of previous centuries are properly investigated, however, it is possible to see that they may have some characteristics of a novel. Hence it will be useful to enlarge the studies conducted on the novel before the eighteenth century and explore the contribution of those works with their characteristics of a novel to the birth and development of the novel later in the eighteenth century. This study is not an original study but aims to give information to Turkish readers about the developmental process of English novel. The study will examine the issue in three steps. First, it will explain the reasons behind the slow development of the novel before the eighteenth century. Secondly, the study will focus on the view that although majority of literary works are written in the verse form, there

^a International Univesity of Sarajevo Faculty of Arts And Social Sciensces Depertman of English Language and Literature Paromlinska, gunesali1@gmail.com, Sarajevo.

are also works written before the eighteenth century, having the characteristics of a novel. Thus, this study will show that the novel as a new genre might have started in the Middle Ages and Renaissance period and then reached its peak in the eighteenth century. Finally, the paper will look at the reasons that enabled English novel to mature in the eighteenth century.

Keywords: Literature, Poetry, Printing Pres, Novella.

1. Giriş

İngiliz romanı, şiir ve drama gibi edebiyat türleriyle karşılaştırıldığında çok yenidir. Edebiyat tarihçileri, eleştirmenler ve yazarlar, gerek yazılarında gerekse tartışmalarında, İngiliz romanının doğuşu ve gelişimini genel olarak 18.yüzyıla dayandırmaktadırlar (Locelett and Hughes, 1932; Allen, 1958; Woolf, 1967; Barner, 1992; Reeves, 2000). İngiliz romanının doğuşu ve gelişimi ile ilgili en ayrıntılı çalışmayı yapan Ian Watt (1968), İngiliz romanının bir düz yazı (nesir) türü olarak tüm özelliklerini 18.yüzyılda gösterdiğini ileri sürmektedir. O'na göre, Daniel Defoe, Samuel Richardson ve Henry Fielding gibi 18.yüzyıl İngiliz roman yazarları, Ortaçağdan bu yana önemli bir edebiyat türü olarak kullanılan nazım (şiir) ve “romantik aşk” (Romance) yazım şekillerinden ayrılarak “yeni bir edebiyat şekli” geliştirirler ve bu “yeni edebiyat şekli” de 19.yüzyılda doruk noktasına ulaşır. Bir başka eleştirmen Jerry C. Beasley (1998), romanın “önemli bir edebiyat türü olarak 17. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkmaya başladığını ve 19.yüzyılda Aphra Behn, Sir Walter Scott ve Jane Austen gibi yazarların eserlerinde zirveye ulaştığını” ifade etmektedir. Son olarak, 20.yüzyılın en önemli İngiliz romancı ve eleştirmenlerinden David Daiches (1994)'de, “İngiliz yazımının en önemli ve popüler türlerinden birisi olan romanın 18.yüzyılda ortaya çıkıp geliştiğini” belirtmektedir. Daiches'e göre, romanın bu yüzyılda doğup gelişmesinin en önemli nedenlerinden birisinin Endüstri Devriminden sonra orta sınıftan gerek ticaret gerekse siyasette güçlenerek zenginleşmesidir. Ortaçağda gelişen Fabliaux edebiyat türünde olduğu gibi, roman büyük oranda 18.yüzyılda orta sınıf tarafından geliştirilmiş olup, bu sınıfın sesi olmuştur: kısacası roman, orta sınıfın yaşantısını, beklentisini, dünya görüşünü, “ideallerini ve hislerini yansıtmıştır” (Daiches, 1994).

Daiches ve diğer eleştirmenlerin, İngiliz romanının yeni bir edebiyat türü olarak doğuşu ve gelişimi ile ilgili ileri sürdükleri görüşler doğrudur. Fakat 18.Yüzyıl öncesi dönemlerde İngiliz edebiyatı ve edebiyat eserlerinin özellikleri

ele alınıp dikkatlice incelendiğinde, İngiliz romanının doğup gelişmesi ile ilgili edebiyat çalışma ve eleştirilerinin daha geniş bir şekilde ele alınıp genişletilmesi gerektiği kanısındayız. Bu bağlamda mevcut çalışma, İngiliz romanının doğuşu ve gelişimini daha geniş bir açıdan ele alarak Türk okuyucusuna sunmayı amaçlamaktadır. İngiliz romanının doğuşu ve gelişimi konusu, üç aşamada irdelenecektir. İlk önce, romanın yeni bir edebiyat türü olarak geç gelişmesinin nedenleri açıklanacaktır. Bu bağlamda, özellikle Anglo-Saxon ve 11.yüzyılda İngiltere’yi istila eden Normanların kültür ve edebiyat geleneklerinin daha çok sözlü edebiyat ve şiir (nazım) eksenli oluşu, şiirin kısa ve etkileyici olması nedeniyle dini yaymak, ahlakî dersler vermek için bir araç olarak kullanması ile kâğıt–matbaa gibi araç gereç yetersizliğinin uzun yazıların yazılmasına, çoğaltılmasına ve yayımlanmasına imkân sağlamaması konuları tartışılacaktır. İkinci olarak 18.yüzyıl öncesi yazılan bazı eserlerin şiir (nazım) şeklinde yazılmış olmasına rağmen, konu, karakter, olay örgüsü, zaman ve çevre özellikleri açısından incelendiğinde, bu eserlerin romansal özelliklere sahip olduğu ve dolayısıyla 18.yüzyılda İngiliz romanının gelişmesine büyük bir tecrübe, kültür, birikim ve altyapı sağladığı görüşü açıklanacaktır. Son olarak da 18.yüzyılda İngiliz romanının yeni bir edebiyat türü olarak gelişmesi, olgunlaşması ve 18.yüzyıl öncesi yazılan eserlerden farkları tartışılacaktır.

2. Ortaçağ İngiliz Edebiyatı ve Nesir

İngiliz edebiyatının başlangıcı, diğer milletlerin edebiyatlarından farklı değildir. Çünkü milletler farklı olmasına rağmen ortaya çıkardıkları edebiyatlar insanlığın sahip olduğu yaşam, düşünce, tecrübe ve tepkilerin ortak bir ürünüdür. Bu bağlamda Kamil Aydın (2005), insanların “nerede ve hangi koşullarda olurlarsa olsunlar benzer şeyleri yaşayıp, benzer tepkilerde bulduklarını ve aynı zamanda benzer tercihleri yaptıklarını görürüz” ifadesini kullanmaktadır. Dolayısıyla edebiyat, farklı zaman ve mekânlarda yazılsa bile insanoğlunun ortak tecrübe, sevinç, üzüntü, mücadele, tepki ve gelecek ile ilgili ideallerini yansıtmaktadır. Kısaca edebiyat, insanlığın kendilerini sanatsal olarak ifade ettikleri eylemin ortak adıdır. Bu ortak eylemin sonucu olarak da, insanlık tarihinin başlangıcından günümüze değin farklı edebiyat türleri ve anlatım şekilleri geliştirilmiştir. Bunlardan birisi de konumuz olan düz yazı (nesir) veya roman türüdür.

Nesir, diğer dünya edebiyatlarında da olabileceği gibi İngiliz edebiyatında nazım veya tiyatro ile kıyaslandığında yavaş bir gelişme

göstermiştir; yani, tarihsel olarak yeni bir edebiyat türüdür. Bu yavaş gelişmenin üç nedeni olduğunu düşünüyoruz. İlk olarak, İngiliz edebiyatına ilk edebiyat örneklerini veren Anglo-Saksonların, sözlü edebiyat kültürüne sahip olmalarıdır. Bu durum aslında, okur-yazar olmayan toplumların ortak bir özelliğidir. Türk edebiyatındaki kısa maniler, dedelerimiz ve ninelerimizin uzun kış gecelerinde ve imecelerde bizlere anlattıkları masallarda olduğu gibi, Anglo-Saksonlar da edebiyatlarını hafızalarında muhafaza ederek nesilden nesile uzun yıllar aktarmışlardır. Okur-yazar olmamaları nedeniyle, geliştirdikleri edebiyatın kolayca ezberlenmesi ve hafızalarda tutulabilmesi için kısa olması nedeniyle nazım edebiyat türü daha fazla ön plana çıkmıştır. Anglo-Saksonlar, sözlü edebiyatını yaşamları ve kültürleriyle özdeşleştirerek konularını genellikle destansı, kahramanlık, macera ve yiğitlik temaları üzerine kurarak, hislerine hitap edecek şekilde eğlenmeyi amaçlamıştır. A. I. Doyle (1966), ilk edebiyat örneklerinin, “sosyal içerikli toplantılarda okuma” şeklinde ortaya çıktığını, bu nedenle insanların bir araya geldiklerinde edebi eserleri sesli şekilde okuyarak birbirlerini eğlendirdiklerini” belirtmektedir. Anglo-Saksonlar, İngiltere’ye geldiklerinde bu sözlü edebiyat gelenek ve kültürlerini de beraberlerinde getirmişlerdir. Hatta Hıristiyanlığı kabul ettikten sonra da, çoğu din adamının okuma-yazmayı öğrenmesine rağmen, sözlü edebiyat gelenek ve kültürü devam etmiştir.

İkinci olarak, sözlü edebiyat geleneği aynı zamanda nazım (şiir) türünün gelişmesine de çok büyük katkı sağlamıştır. Nazım edebiyat türü, genel Batı edebiyatının özelde de İngiliz edebiyatının temel dinamiklerinden birisi olan eski Yunan Klasiklerinden itibaren 18.yüzyıla kadar etkili edebiyat türü olarak devam etmiştir. Bu türün gelişmesindeki en önemli faktörlerin arasında şiirin kısa olması, yazılmasının ve yayılmasının kolaylığı, dini ve ahlakî dersler vermedeki etkileyciliği, insanın duygu ve hislerine direk olarak hitap etmesi sıralanabilir. Bu özelliklerinden dolayı, Hıristiyan din adamları, şiiri dini yaymak ve ahlakî dersler vermek için bir araç olarak kullanmışlardır. Öte yandan, Hıristiyan din adamları, nesir edebiyat türünü, basit bir bilgi ve çok ayrıntıya giren bir eğitim aracı olarak değerlendirmişlerdir. Onlara göre, nesir yazı türü konu ve anlatım tarzı nedeniyle özel bir konunun yorumlanmasında çok ayrıntıya girdiğinden verilemek istenen mesajı doğrudan etkileyici bir şekilde verememektedir. Dolayısıyla, Anglo-Sakson edebiyatında dini vaazlar,

İncil için yapılan kısa yorumlar ve din adamlarının hayatlarını anlatan dini içerikli bir kaç biyografi dışında ciddi bir nesir türü gelişmemiştir.

Nesir türüne olan bu ilgisizlik, İngiliz edebiyatının Ortaçağ dönemine damgasını vuran Normanlar zamanında da devam etmiştir. Normanların edebiyat geleneğinde de, nazım (şiir) yazım şekli çok gelişmişti. 1066'da İngiltere'ye geldiklerinde bu geleneği aynı şekilde devam ettirdiler. Ancak Normanlar, Anglo-Sakson edebiyat eserleriyle ilintili olarak nazım edebiyat türünü daha da zenginleştirip geliştirdiler. Aşk, kahramanlık, macera, şövalyelik ve dini hikâyelerin hepsi de nazım türüne ilave ettiler. Bunda da, şiirin önceki dönemde olduğu gibi kısa ve özlü olması, yazılmasının ve ezberlenmesinin kolay olması, hikâyelerin daha çok eğlence ve eğitim amaçlı yazılmasının önemli bir payı bulunmaktadır. Ortaçağdaki nesir örnekleri, İncil tefsirlerinden ibaretti. Bu eserlerde, dini ibadetler, erdem ve ahlak ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. 14.yüzyılın son çeyreğinden itibaren ise, konuların ele alınış ve anlatın tarzlarında bir takım değişiklikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Dini konuların yanında, tarihsel ve bilimsel açıklamalar, felsefi ve dini tartışmaları içine alan alegorik nesir türleri de yazılmıştır. 15.yüzyılın sonlarına doğru da göreceli olarak aşk hikâyeleri (Romance) nesir alanında tekrar görülmeye başlamıştır. Bunun yanında, tarih ve biyografi alanında da ilk ve başarılı nesir örneklerini Sir Thomas More İngiliz yazınına kazandırmıştır. Örneğin, *III. Richard Tarihi* (1543), İngilizce olarak yazılmış Ortaçağ düşüncesini, kültürünü ve yaşamını konu alan nesir bir eserdir.

Üçüncü olarak, nesir türünün çok yavaş gelişmesinin diğer bir nedeni de, kâğıt ve basım-yayım olanaklarının çok yetersiz oluşudur. Nazım türünün bu denli gelişmesinde, bu yetersizliğin payı çok büyüktür. Çünkü gerek kâğıt gerekse basım-yayım imkânlarının yetersiz olması, kısa bir edebiyat türü olan nazımın (şiir) yazılıp çoğaltılmasını kolaylaştırmıştır. Derek Brewer (1983), "Ortaçağın ilk dönemlerinde her türlü yazının işlenmiş koyun derileri üzerine yazıldığını" ve "bir top kâğıt için üç veya dört yüz koyunun gerekli olduğunu" belirtmektedir. Bu durum Ortaçağda kâğıt üretiminin ne kadar zor olduğunu ve uzun bir nesir yazısı için ne kadar kâğıt gerektiği gerçeğini gözler önüne sermektedir. Fakat 1447 yılında Alman matbaacı Johannes Gutenberg'in matbaayı icat etmesi ile Avrupa'da basım-yayım alanında yeni bir dönem başladı. İlk olarak Avrupa'da kullanılan matbaa, daha sonra da dünyanın her

yerinde kullanılmaya başladı. Matbaa, İngiltere’de 1477 yılında İngiliz matbaacı William Caxton tarafından tanıtıldı.

Yazı, alfabe ve internetin icatlarında olduğu gibi matbaanın icadı, toplum, kültür ve edebiyat üzerinde çok önemli bir etki yapmıştır. El ile yazma sanatı hâlâ devam etmesine rağmen, matbaanın kullanımı ile beraber kâğıt kullanımı da oldukça artmıştır. Basılan kitapların sayısı ve çeşidi çoğalmıştır. Daha da önemlisi kitapların fiyatlarının ucuzlamasıyla birlikte, geniş bir halk kitlesi kitap satın alabilecek imkâna kavuşur. Sonuç olarak iletişimin yayınlaması, farklı ve yeni fikirlerin geniş halk kitlelerine ulaşmasına yardımcı olarak Batı toplumlarında düşünce alanında çok ciddi değişimler meydana getirmiştir. Bunun sonucu olarak da 16.yüzyılda yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans süreci ortaya çıkar (Bush, 1965). N. F. Blake (1986)’e göre, William Caxton’un matbaayı İngiltere’de tanıtmasının ardından 15.yüzyılın sonlarında yeni bir edebiyat zevki oluşmaya başlamış, özellikle çeviri eserler yoluyla İngiliz edebiyatı daha da zenginleşmiştir.

Yukarıdaki açıklamalarda da görüleceği gibi, yoğun bir sözlü edebiyat, şiir kültürüne dayanan bir edebiyat geleneği ile kâğıt ve basım–yayın olanaklarının çok yetersiz oluşu Rönesans döneminden önce nesir (roman) edebiyat türünün gelişmesini büyük oranda yavaşlatmıştır. Fakat bütün bu olumsuzluklara rağmen, İngiliz yazınının daha ilk başlangıç safhasından itibaren çok az sayıda da olsa nesir veya romansal özellikler taşıyan birkaç yapıtının yazıldığına yadsıyamayız. 18.yüzyılda tam olgunluğa erişen nesir veya roman, bu alt yapı, tecrübe ve kültür birikiminin bir ürünüdür. Çünkü edebiyat geleneği ile kültür arasında devamlı olarak kendini yenileyen ve geliştiren karşılıklı bir ilişkinin var olduğu görüşü öteden beri bilinen bir durumdur. Örneğin, 20.yüzyıl İngiliz kadın yazarlarından Virginia Woolf (1992), edebiyatın sürekli olarak kendini yenileyerek bir sonraki döneme altyapı oluşturduğunu, bu bağlamda tarihin her dönemi arasında bir devamlılık olduğunu iddia etmektedir. O’na göre, büyük edebiyatlar ve “yazarlar ölmez; onların varlığı aramızda dolaşır”. Virginia Woolf’un son romanı *Between the Acts* (1941)’in karakterlerinden Lucy, “kendilerinin önceki yazarların görüşlerinden yoğrularak geldiklerine inanır”. Burada da görüldüğü gibi, edebiyat veya edebiyat kültürü öyle aniden ortaya çıkan bir şey değildir. Aksine edebiyat, hâkim edebiyat gelenek ve kültürünün tarihsel süreci içinde nesilden nesile geçerek geniş, sürekli gelişen ve yenilenen oluşumun bir parçasıdır.

18.yüzyılda tam olgunluğa erişen nesir veya roman, bu tür bir sürecin ürünüdür. Bu nedenle, nesir ve roman tartışmalarına İngiliz yazınının ilk örneklerinde rastladığımız Anglo-Sakson döneminden başlayıp 18.yüzyıla kadar geçen sürede oluşan genelde edebiyat ve edebiyat kültürü özellikle de nesir veya romansal özellikler taşıyan eserleri inceleyerek başlamanın faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

Anglo-Saksonlar, İngiltere'ye 5.yüzyılda gelmişlerdir. Bu dönem edebiyatı ile ilgili olarak çok fazla bilgi mevcut olmamasına rağmen, edebiyat tarihçileri İngiliz edebiyatının ilk örneklerinin Anglo-Saksonlarla oluşmaya başladığını ileri sürmektedirler (Evans, 1964; Ford, 1966; Daiches, 1994; Sanders, 2004). Anglo-Saksonlar, pagan ve okur-yazar olmayan kabilelerdi. Dolayısıyla, gelişmiş yazılı bir edebiyat kültür ve gelenekleri de yoktu. Geliştirdikleri edebiyat, kültür ve halk hikâyelerini hafızalarında koruyarak kendilerinden sonraki nesillere aktararak devam ettirmişlerdir. İngiltere'ye geldikten sonra da Hıristiyanlığı kabul edene kadar bu durum Anglo-Saksonların hayatlarında ve kültürlerinde kendisini göstermiştir. Bu geleneğin bir sonucu olarak edebiyat türlerinin ilk örneklerini şiir ve drama şeklinde sözlü olarak geliştirmişlerdir. Anglo-Sakson ve Ortaçağ dönemlerinde yazılı edebiyat geleneği gelişmeye başladığında, yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı nazım (şiir) edebiyat türü tercih edilmiştir. Nesir ise, daha çok dini yorumlar, hukukî ve tıbbî dokümanların yazılmasında kullanılmıştır. Anglo-Saksonların hafızalarında yaşattıkları sözlü edebiyat, kendi yaşam felsefeleriyle doğru orantılı olarak daha çok kahramanlık, macera, doğaüstü, tarihsel olay ve karakterleri konu edinerek sonraki nesillere aktararak korunmuştur. Anglo-Saksonların İngiltere'ye beraberinde getirdikleri sözlü edebiyat kültürü geleneğinde, 6.yüzyılın sonlarından itibaren Anglo-Saksonların Hıristiyanlığı kabul etmeleriyle bir takım değişiklikler oluşmaya başlamıştır (Evans, 1964). Yani, bu tarihten itibaren din, Anglo-Saksonların hayatlarında, yaşam tarzlarında, kültür ve edebiyatında çok önemli roller oynamaya başlayarak Rönesans'a kadar devam etmiştir. J. E. Cross (1986)'a göre, Hıristiyanlığın İngiltere'ye gelmesi üç önemli sonuç doğurmuştur. Birincisi, Hıristiyanlık “eski İngiliz edebiyatının [Anglo-Sakson edebiyatı] canlanmasına ve korunmasına” çok büyük katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, Hıristiyanlık, “yazılı edebiyatın”, özellikle “dini ve dini olmayan edebî yapıtların İngiltere'ye gelmesine” neden olmuştur. İkincisi, “Hz. İsa'nın ölümünden sonra geçen 6 yüzyıllık dönemde

gelişen Avrupa Hıristiyanlık kültürü, dinin tüm özellikleri ve tartışmalarıyla Anglo-Sakson edebiyatına geçmiştir”. Son olarak, Hıristiyanlık kendisinden önceki klasik yazın dönemine de kapı aralamıştır. Augustine, Jerome, Ambrose ve Gregorion gibi büyük Hıristiyan düşünürlerinin “klasik edebiyat ile dini edebiyatı birleştirerek” yarattığı kültür, edebî zenginlik ve sanatsal özellikler de Hıristiyanlık ile beraber İngiliz edebiyatına girmiştir.

Pagan ve dini içerikli bu zengin kültür ve edebiyatın en güzel örneklerinden olan ve 10.yüzyılda yazılı metin olarak İngiliz edebiyatına kazandırıldığı tahmin edilen *Beowulf* adlı anonim yapıttır. *Beowulf*, Anglo-Saksonların hafızalarında gelen ve İngiliz edebiyatındaki “en eski, uzun, ağıtsal”, “destansı ve masalsı” şiidir (Shepherd, 1983; Turville-Petre, 1977). Daha sonra, dini motif ve konularla bezenerek içerik olarak daha da zenginleşmiştir: yani yapıt, dini, lâik, pagan kültür ve gelenekleriyle daha farklı görüşleri içini alan bir nitelik kazanmıştır. Karmaşık olay örgüsü, karakter, anlatım tekniği, zaman ve çevre açılarından bakıldığında *Beowulf* un, nazım şeklinde yazılmış olmasına rağmen bir çok romansal özelliklere sahip olduğu görülebilir. Ayrıca, Walter Allen (1963)’ın romanın özelliklerini tanımlarken belirttiği gibi, *Beowulf* “gözlemlenen bir hayatı da” yansıtmaktadır. Bu yapıtı ve aşağıda vereceğimiz diğer yapıtları şiiden farklı kılan bir başka özelliği yine Allen vermektedir. Allen, bu değerlendirmesini *Beowulf* ve 18.yüzyıldan önce yazılan diğer yapıtlarla ilgili yorumlarında değil de roman ile şiir arasındaki farklılıkları analiz ederken ortaya koymaktadır. O’na göre şiir, “kendi içinde bir bağımsızlık, bir nesne ve bir sondur. Şiiden aldığımız zevk onun şiir olmasından gelmektedir. Şiiri başka sözcüklerle anlayamayız ve nesir şekline çeviremeyiz. Şiirin anlamı, şiirin kendi şeklinden ayrılamaz; aslında ifade şekli ve anlam şiirin kendisidir ve şiir kendi içinde bir anlamdır”. *Beowulf*, tam da bu noktada dikkatlice incelenirse bazı şiirsel özellikler taşımasına rağmen yukarıdaki tanımlamanın dışında kalmaktadır. Edebiyat dünyasında nesir şeklinde düzenlenmiş birkaç farklı *Beowulf* a rastlamak mümkündür. Örneğin, bunlardan birisi 1992’de Shane Weller’in editörlüğünü yaptığı ve Dover yayınevi tarafından yayımlanan *Beowulf* dur.

Bu nedenle, *Beowulf* un İngiliz edebiyatının romanın ilk örneği olabileceği kanısındayız. Bu kanımızın başka dayanak noktalarını da şöyle açıklayabiliriz. Şiiden farklı olarak *Beowulf*, ana temanın yanında farklı bir çok alt-tema ve karakterlerden oluşmaktadır. Örneğin, aslen İsveçli olan *Beowulf*,

aynı zamanda hikâyenin başkarakteri ve bir pagan kahramanını temsil etmektedir. Danimarka kralı Hrothgar'ın sarayını Grendel adlı bir canavarın tehdit ettiğini ve kralın adamlarını tek tek öldürdüğünü duyar. Bunun üzerine, yanına şövalyelerini de alarak Danimarka'ya gelir. Grendel'i ve annesini olağanüstü bir güç kullanarak uzun uğraşlardan sonra öldürmeyi başarır. Hikâyenin ana konusu, eski halk hikâyelerinde olduğu gibi, kahraman kendisini “insan dünyasının sınırlarını zorlayan düşman ve kötü güce karşı” ortaya atar; yani, konu tek kişinin kahramanlığı üzerine kurulmuş ve “kahramanı eylem halinde göstermek için düzenlenmiş bir pagan hikâyesidir” (Turville-Petre, 1977). Romanda olduğu gibi, *Beowulf*'un hikâyesinde başka konulara da yer verilmektedir. Bunlarda biri, Anglo-Sakson geleneklerine göre olayın kahramanı zafer kazandığında çeşitli hediyelerle ödüllendirilir ve adına kutlamalar düzenlenir. Bir diğer konu, Beowulf ülkesine geri döndüğünde 50 yıl kadar hükümdarlık yapar ve bir başka canavar ile dövüşürken ağır yaralanarak ölür. Cesedi, pagan inancına göre, yakılır ve külleri saklanır.

Din açısından bakıldığında da yine birkaç alt temaya rastlamak mümkündür. Örneğin, diğer dinlerde olduğu gibi, *Beowulf*'un hikâyesindeki insanlar bir zorluk ve sıkıntı ile karşılaştıklarında Tanrı'ya sığınır ve yardım dilerler. Tanrı'yı, her şeyin üstünde tutarlar. Başka bir konu ise ilahi kitaplarda bahsi geçen Hz. Âdem'in oğulları Habil ve Kabil'in arasında cereyan eden olaydır. Yazar, Grendel'in davranışını Habil'in işlediği ilk vahşi insanlık suçuna benzeterak onun Habil gibi iyi insanları tehdit edip öldürdüğünü dini ve sanatsal bir benzerlik kurarak okuyucuya sunmaktadır. Bütün bunlar, yazarın gerek pagan gerekse Hıristiyanlık kültürleri hakkında belli bir bilgiye sahip olduğunu ortaya koyduğu gibi, hikayenin konuları itibariyle de romansal özellik taşıdığını da göstermektedir (Weller, 1992; Girvan, 1971). Bu edebiyat ve kültür çeşitliliği Normanların İngiltere'ye gelmeleriyle daha da bir zenginlik kazanmıştır.

Normanlar, İngiltere'yi 1066'da işgal ettiler. Fransızca konuşan bu insanlar, İngiltere'de Fransızca'yı bir çok alanda ön plana çıkardılar. Resmi yazışmalarda ve sarayda Fransızca konuşulurken, İngilizce 14.yüzyılın yarısına kadar daha çok halk arasında şehirlerden uzak bölgelerde konuşulan bir dil durumundaydı. Kilisede ise Lâtince kullanıldı. Bunun yanında Normanlar, Anglo-Saksonlar gibi kendi yönetim anlayışlarını, kültür, sanat ve edebiyatlarını da beraberinde İngiltere'ye getirdiler. Fakat Norman fethinin olumlu yanları da

oldu. Fransızca sayesinde, İngilizce Anglo-Saksonların oluşturduğu bazı seslerle ilgili değişimleri kaybetti. İngilizce, Fransızca kelimelerle oldukça zenginleşti. Bir başka olumlu yanı ise, İngiliz edebiyatı Normanların getirmiş olduğu edebî kültür ve edebiyat türleriyle büyük ölçüde farklılaştı. Bunlardan en belirgin olanları, aşk hikayeleri (Romance), aşıklar arasındaki geleneksel yasak veya gizli aşk ilişkileri anlatan saray hikayeleri, şövalyelik ve alegorik yazı türleri, İngiliz edebiyatına girmiştir (Daiches, 1994).

Bu zengin kültür ve edebiyat etkileşimlerinin sonucu olarak 14.yüzyılın en önemli yapıtlarından biri olan ve anonim olarak yazılan *Sir Gawain and the Green Knight*, İngiliz edebiyatına kazandırılmıştır. *Beowulf*'da olduğu gibi, *Sir Gawain and the Green Knight*'da nazım şeklinde yazılmıştır, fakat onunla kıyaslandığında daha geniş, zengin kültür ve konuları yansıtmaktadır. Bu da edebiyat alanındaki tecrübe, konu zenginliği ve kültürünün gittikçe daha da olgunlaştığını göstermektedir. Francis Berry (1966)'e göre, "*Sir Gawain and the Green Knight* kuzey-batı Midland [İngiltere'de bir bölge] görüşleriyle beslenmiştir ve ortak bir kültürel dünya görüşünü yansıtmaktadır". D. J. Williams (1986)'da, *Sir Gawain and the Green Knight*'ın "bir aşk şiiri olduğunu, fakat diğer birçok yapıtta olduğu gibi ahlâkî bir boyutunun da bulunduğunu" ileri sürmektedir. J. A. Burrow (1983) ise, bu yapıtın işlediği konular açısından çok zengin olduğunu, sadece tek boyutlu bir anlatım modeli izlemediğini, "aşk, macera, kahramanlık, gizemli karakterler ve sosyal hayat" gibi geniş perspektifli bir yelpaze çizdiğini anlatmaktadır.

Sir Gawain and the Gren Knigh'ın hikâyesi, Christmas arifesini kutlamak için Kral Arthur'un ülkesinin insanlarının Camelot adlı sarayda bir araya gelmesi sahnesi ile başlar. Kutlamaların doruk noktaya ulaştığı bir sırada, ilginç bir şekilde yeşil bir şövalye kutlama salonuna girer. Yeşil şövalye geliş amacını açıklar ve kendisi ile düello yapmak isteyen gönüllü olup olmadığını sorar. Kral Arthur'un yeğeni Sir Gawain, cesareti ve şövalye geleneklerine göre etmiş olduğu yemin çerçevesinde düelloyu kabul eder. Burada yazar, şövalyeliğin şartlarından olan cesaret ve sadâkati Sir Gawain'in davranışında test etmektedir. Düello, halk hikâyelerinde veya masallarda olduğu gibi çok ilginçtir. Yeşil Şövalye, Sir Gawain ile bir anlaşma yapar. Buna göre, elindeki baltayı Sir Gawain'e verir ve başını kesmesini ister. Anlaşmaya göre, bir yıl bir gün sonra da Yeşil Şövalye aynısını Sir Gawain'e yapacaktır. Sir Gawain, Yeşil

Şövalyenin başını keser ve Yeşil şövalye de salondaki insanların şaşkın bakışları arasında başını yerden eline alarak çıkıp gider.

Sir Gawain, geleneklere göre, hazırlıklarına hemen başlar. Bir yıl geçtikten sonra Sir Gawain, Yeşil Şövalyeyi bulmak için silahlarını kuşanarak yola koyulur. At üzerindeki maceralı bir yolculuktan sonra, kendisini İngiltere'nin Galler bölgesinde ormanlık içinde bir sarayda bulur. Orada misafir olmayı arzu eder ve bu arzusu ev sahibi tarafından kabul edilir. Orada da aynı şekilde Christmas kutlamaları yapılmaktadır. Ev sahibi, üç gün orada kalmasını ister ve sonra da kendisini Yeşil Şövalye ile buluşacakları yere götüreceğini söyler. Sir Gawain de bunu kabul eder. Bu süre içinde, Sir Gawain evde kalır ve ev sahibi de her gün ava gider. Av ortaçağda İngiliz toplumunun ve kültürünün bir parçasıydı. Sir Gawain evde yalnız kaldığı sırada ev sahibinin hanımı kendisi ile ilişki kurmak ister. Sir Gawain, bu ilişkiyi reddeder. Kadın sonunda sadece bir öpücük verebilir. Aslında kadın, hikâyenin olay örgüsü içinde şövalyenin verilen söze sadâkatini, ahlâkını ve dini hassasiyetini test etmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Sonuçta, kadın kendisine yeşil bir kemer verir ve bunun kendisini tehlikelerden koruyacağını söyler. Üçüncü günün sonunda ev sahibi, Sir Gawain'i gideceği yere kadar götürür. Ev sahibi aslında Yeşil Şövalyenin kendisidir. Yeşil Şövalye, anlaşma gereği baltayı Sir Gawain'in boynuna vurur, fakat balta hafif kayınca Sir Gawain'inin boynunu kesmez. Bu durum üç defa tekrarlanır. Sonuçta Sir Gawain yaralı olarak kurtulur ve ülkesine geri döner. Sir Gawain, ülkesine geri döndükten sonra kahramanlar gibi karşılanır ve adına şölenler düzenlenir.

Sir Gawain and the Gren Knigh'ın hikâyesinin sonucu ile ilgili olarak iki görüş ileri sürülmektedir. Birinci görüşe göre, Sir Gawain başarılı bir şekilde geri dönmüş ve sözünü tutarak şövalyeliğin onurunu korumuştur. İkinci görüşe göre, Sir Gawain başarısız olarak geri dönmüştür. Çünkü, sağ olarak geri dönmesinde Yeşil Şövalyenin hanımının kendisine vermiş olduğu yeşil kemerin sihirli gücünün etkisi olduğu ileri sürülmektedir. Dolayısıyla, başarı Sir Gawain'in kuvvetinde değil yeşil kemerin sihirli gücünde yatmaktadır. Fakat sonuç ne olursa olsun, *Sir Gawain and the Green Knight*'in hikâyesi, konuları, karakterleri, anlatım yönü, zaman, çevre ve kahramanlık teması açılarından şiirden çok farklıdır. Bu özellikler, derin bir halk edebiyatı, folklor ve kültür zenginliği yansıtır ve birçok alegorik yorumları da içinde saklamaktadır. Hikâye, bir saray şiiri olarak eğlendirmeyi amaçlarken, ritüeller ve mitik tonlaması ile

çok derin bir edebiyat geleneğın devamı olarak göze çarpar. Buna ilaveten, ortaçağ şövalyelik ideallerinden olan kahramanlık, cesaret, nezaket, ahlâk, söze sadâkat ve macera gibi konuları itibariyle bu yapıt, tüm Ortaçağ kültürüne ışık tutarak romansal özellikler taşıyan bir başka yapıt olarak İngiliz yazınında yerini almaktadır.

3. Rönesans Döneminde Nesir

Rönesans veya Elizabeth döneminde de, Ortaçağda olduğu şiirin edebiyat türü yine ön planda olmuştur. Fakat, bu dönemde şiirin yanında tiyatro alanında da ciddi gelişmeler olmuştur. Daha sonra 18.yüzyılda Henry Fielding ve 20.yüzyılda da Virginia Woolf gibi yazarlar, Elizabeth tiyatro sahne özelliklerinden, özellikle de William Shakespeare'in evlilik traji-komedisi ile anlatış tarzından oldukça etkilenmişlerdir. Fakat Elizabeth dönemi tiyatrosu, Ortaçağ edebiyat özellikleri ile karşılaştırıldığında, daha az realist özellik göstermiştir. Ortaçağ edebiyatının aksine, Rönesans edebiyatı daha çok estetik, güzellik, bireysel duygu ve hisleri, aşk ve ideallerini yansıtmaktadır. Öte yandan, Robert M. Lovett and Helen S. Hughes (1932), Elizabeth döneminde romanın “yaratıcı ve realist olduğunu” ileri sürmesine rağmen, bu görüş genel olarak doğruluktan uzaktır. Çünkü Rönesans döneminde evrensellik boyutu olan tarihi olaylar, mitoloji, destansı konular ve gerçek hayattan kişi isimleri kullanılarak, genel bir anlatım tarzı kullanılmıştır. Fakat bu konular estetik bir anlayış ile ele alındığından, inandırıcılık özelliğinden biraz uzaklaşmıştır. Genel olarak bakıldığında tarih, daha çok geçmiş, geçmiş olayları, toplumların yapısındaki sosyal ve kültürel değişimleri “resmi dokümanlar” olarak inceleyen bir bilim dalıdır (Tinkler 1988). Bununla birlikte Frank Kermod (1968), “tarih ile roman arasında bazı basit farkların olduğunu” ileri sürmektedir. Kermod'e göre, “her türde hikayelerden oluşmaktadır, fakat romanlar kurgulanmış olup tarihsel açıklamalardan farklı materyaller içermektedirler”. Bu materyaller ve açıklamalar ise “varsayım” olmayıp “masalsıdır.” Benzerlik açısından, Kermod roman ve tarihin olayları ve konuları bir sıraya göre takip etmeleri yönü ile birbirlerine benzediğini iddia etmektedir. Buna ilaveten şekli olarakta roman ile tarih arasında bir benzeşme vardır. Fakat bütün bunlara rağmen roman ile tarih arasında farklılıklar ve benzeşmeler 18. yüzyıldan önce net bir açıklığa kavuşmamıştır.

Elizabeth dönemi nesir edebiyat türü, çoğunlukla tiyatro şeklinde kendisini gösterse de, roman yazı şekli de birkaç yönde kendiliğinden

gelişmeye devam etmiştir. Bunlar arasında akla ilk gelen yapıt Geoffrey Chaucer'un *Troilus and Criseyde* (1376) adlı yapıtıdır. *Troilus and Criseyde*, yukarıda bahsettiğimiz yapıtlar gibi nazım şeklinde yazılmış bir roman olarak dikkate alınabilir. Bu yapıt, kaynağını İtalyan yazar Boccaccio'nun *Il Filostrato* adlı yapıtından alır. Fakat hikâyenin asıl kaynağı Truva Savaşına kadar gitmektedir. Troilus bir şövalye ve Criseyde dul bir aristokrat kadındır. Bir kilise ayinî sırasında Troilus, Criseyde'yi görür ve ona âşık olur. Fakat Criseyde, aristokrat sınıftan geldiği için alt sınıftan birisi ile ilişki kurmaktan utanır. Toplum da bu ilişkiyi onaylamaz. Dolayısıyla gizli gizli buluşurlar. Daha sonra Criseyde Yunanistan'a geri döner ve bir başkası ile evlenir. Troilus, Criseyde'yi hep arar, fakat evlendiğini duyunca perişan olur. Görüldüğü gibi, *Troilus and Criseyde*'nin hikâyesi Trojan savaşı sırasındaki eski trajik aşk hikâyesini tekrar ele alarak günümüze taşır. Hikâye, saray aşkı tiplemesine bir örnek olup, Troilus ve Criseyde'nin şahıslarında Geoffrey Chaucer, tutku, ihanet, ahlak, iffet, sadâkat ve din gibi konuları işlemektedir. Bu yapıt aslında ortak bir kültür görüşünü de yansıtmakla birlikte, eski Yunan edebiyatı ile 15.yüzyıl edebiyatını birbirine bağlar. Bu bağlantı, yukarıda tartışıldığı gibi edebiyatlar arasındaki devamlılığı da ifade eder. Bu yapıtta, Chaucer detaylı bir şekilde karakter analizi yaptığı gibi geniş çevre ve karmaşık bir olaylar zincirini okuyuca sunmaktadır.

Diğer bir yapıt ise, Edmund Spenser'in *Faerie Queene* (1590) adlı yapıtıdır. Bu yapıt romantik bir destan olup, Kraliçe Elizabeth'e bir övgü olarak yazılmıştır. Yapıt aynı zamanda, dini ve ahlaki içeriklidir. Bundan başka, *Faerie Queene* Rönesans kültürü ile ilintili olarak genç bir erkeği beyefendi yapmak için gerek davranış gerekse düşünce bazında eğitmeyi amaçlamaktadır. Çünkü Rönesans kültüründe beyefendilik, nezaket, güzellik ve sevgi temaları hep ön planda olmuştur. Bir diğer konu ise Derek Tarversi (1966)'nin de ileri sürdüğü gibi hikâyenin "ahlaki ve siyasi" olmak üzere iki alegorik boyutunun olmasıdır ve bu "alegorik durum da hikayenin genel algılama şeklini karmaşıklaştırmaktadır", fakat alegori sayesinde Edmund Spenser kendi zamanının ahlaki, felsefi, dini, siyasi, kültürel, toplumsal ve sosyal konularını hicivli bir şekilde yazıya dökmektedir. Görüldüğü gibi, bir çok olaylar örgüsü hemen kendisini göstermektedir.

Romansal özellikler taşıyan bir başka yapıt ise Sir Philip Sidney'in *Arcadia* (1581)'sidir. Sir Philip Sidney *Arcadia*'yı 1580'de saray hayatından bir

süre kaçarak kız kardeşi Pembroke Kontesini mutlu etmek için yazmıştır. İnsanın hayal dünyasını okşayan ve insanı özgürleştiren bir aşk hikâyesidir. Bu yapıtta Sidney, kırsal ve şövalyelik özelliklerini harmanlayarak bu iki yazın türünü bir araya getirip romantik bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Yazar, aynı zamanda saray ve şehir kültürünü, ahlâkî bozulmaları ve siyasi entrikaları eleştirmektedir.

John Lyly *Euphues* (1578)'u da bir mektup formatında nesir tekniğinde yazarak “toplumca kabul edilebilir davranış, ilişki ve konuşma sanatını” ele almaktadır. Bu yapıtın ana temasından yola çıkarak, “insanların davranış biçimlerinin sanatsal olarak roman türünün embriyosunu oluşturduğu” ileri sürülmektedir (Lovett and Hughes, 1932). Thomas Nash'in *The Unfortunate Traveller, Or the Life of Jack Wilton* (1594) adlı yapıtı ise, toplumun alt kesiminin hayatını gülünç bir şekilde anlatır. Bu anlatım tarzında, liberal düşünceler, gerçek olayların ve kişilerin hayatları açık sözlü ve komik bir anonim kahramanın anlatımı ve tanıtımı ile sunulur. Bu yapıt, gerçek hayatın bozulan yönlerini ele alır, fakat olayların birbiriyle ilintili bir şekilde kurgulandığı bir anlatım tarzı yoktur. Bu çeşit güldürücü veya komik karakter tiplerini ilk defa İspanyol yazar Miguel de Cervantes'ın çevirileri ile başlamıştır. Bu tür karakter tiplmesi ve anlatım şeklinin etkilerini Daniel Defoe, Henry Fielding, T. G. Smollett ve Laurence Sterne'nin yapıtlarında görmek mümkündür.

Elizabeth döneminde, roman türü nesir yazılarının yanında, romansal özelliği olmayan nesir yapıtlar da yazılmıştır. Bunlar arasında Robert Greene ve Thomas Dekker'in *Conny-Catching Pamphlets* (1591-92) gibi kitapçık veya broşürleri bulunmaktadır. Bu yapıt, Londra'daki hırsızlık ve tefecilik olaylarını ele alır. Diğer bir yapıt ise, Thomas Deloney'in hikâyelerinden oluşan *Jack of Newbury* (1597) dir. Bu yapıtın karakterleri tarihi özellikler taşımaktadır. Romansal olmayan bu tür nesir yazılarının popülaritesi, roman yazarları tarafından daha sonra kullanılan ve bu tür hikâyeler için oluşturulan pazar anlamına gelmektedir. Bundan dolayı, bu nesir türü Daniel Defoe'nun *Moll Flanders* (1722)'da olduğu gibi gerçekçi roman türünün ortaya çıkmasına da katkıda bulunmuştur. Örneğin bu romanda, hırsızlık yapan bir kadının hayatı “gerçek” bir hikâyeye gibi okuyucuya sunulmaktadır.

4. 17. Yüzyılda İngiliz Nesri

Walter Allen (1963), 17.yüzyılda “insanların estetik anlayışlarında çok ciddi değişiklikler” ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Allen, bu değişikleri şöyle özetlemektedir. Elizabeth dönemi tiyatro geleneği durma noktasına gelir. Rönesans edebiyatının aksine, Christopher Marlow ile beraber analize dayalı yazı şekli ve mantığının ön plana çıkar. Ayrıca, insanların birbirleri ile olan ilişkilerinde ve dünyayı algılamalarında önemli değişiklikler olur. Bunun yanında, 17.yüzyılda romansal nesir ile romansal olmayan nesir arasında içerik ve metot açısından da benzerlikler bulunmaktadır. Lovett and Hughes (1932), bu benzerliğin gazetecilik mantığı açısından çok faydalı olduğunu ileri sürmektedir. Çünkü toplumda “işlenen suçlar ile olaylar arasında kurulan ilişkinin güncel anlatım tarzıyla okuyucuya sunulması bazen zor olsa da, bu tür yazılara yoğun bir talep oluşturmuştur.”

Bunlara ilaveten, 17.yüzyıl boyunca ve 18. yüzyılın başlarında tüccar, sahtekâr ve korkak insan karakterlerinin yer aldığı kitaplara karşı büyük bir ilgi uyanmıştır. Karakterlere olan bu ilgi, Earl (Kont) of Clarendon’un *History of the Rebellion and Civil Wars in England* (1702)’de tanımlanan ve tarih biliminde olduğu gibi “gerçek” ile iç içe girmiştir. Aynı zamanda, Samuel Pepsy’in günlüklerinde ve John Evelyn’in kitaplarında toplum, olduğu gibi gerçekçi bir şekilde gösterilmeye çalışılmaktadır. Bu ve benzeri romansal özelliği olmayan ve dünyayı olduğu gibi resmeden nesir türünün etkisi altında, çağdaş roman da “yaşamı olduğu gibi tasvir etme noktasına doğru” önemli bir ilerleme kaydetmiştir (Lovett and Hughes, 1932).

17.yüzyılın romansal özellikler taşıyan en önemli edebi yapıtlarından birisi de John Bunyan’s *The Pilgrim’s Progress* adlı yapıttır. Bu yapıt, 1678’de yayımlanmıştır. Bunyan bu yapıtını yazarken bir roman kaleme almayı tasarlamamıştır. Püriten olan yazar, romanı süslü bir yalan ve boş bir aktivite olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte, *The Pilgrim’s Progress* romansal birçok özelliğe sahiptir. Hikâye örgüsü, bir başlangıç ve sonuç düzleminde ele alınarak, bireyin güncel hayatta karşılaştığı zorluklar, dini hayattaki manevi ilerleme ve olgunlaşma temalarına odaklanmaktadır. Bir noktadan öbürüne ilintili olarak devam eden anlatım tarzı, geleneksel romanın özelliklerinden bir tanesidir. Karakterler, alegorik olmasına rağmen kullanılan diyaloglar sayesinde canlı bir şekilde okuyucuya sunulur. Lovett and Hughes (1932), *The Pilgrim’s Progress*’ın “gerek soyut gerekse somut boyutları olduğunu, insanın iç ve dış

dünyası ile tecrübesinin direkt ve canlı olarak sunduğu” görüşünü ileri sürmektedirler. Aslında *The Pilgrim's Progress* T. G. Smollett'in roman tanımına çok güzel bir şekilde uymaktadır. T. G. Smollett'in *The Adventures of Ferdinand Count Fathom* (1753)'deki tanımına göre roman, “geniş ve yaygın bir resim örgüsü, karakterlerin hayatını anlama, farklı gruplardaki arzu ve isteklerin hikâyeleştirerek birbirini takip eden olaylar şeklinde anlatıldığı bir yazın türüdür”. Bu özelliğinden dolayı *The Pilgrim's Progress*, bir paradoks olarak, dini anlamda kurtuluşu arayan bir Hıristiyanın ruh alegorisi olarak yazılan bir yapıt olarak İngiliz roman geleneğinin gelişme sürecindeki diğer yapıtların arasına girmiştir. John Bunyan, hikâyesini bir yandan gerçekçilik üzerine kurgularken, bir yandan da kurtuluşu arayan bir Hıristiyanın ruh alegorisini ve kurtuluş mücadelesini anlatmaktadır.

5. 18. Yüzyıl İngiliz Nesri

17.yüzyılın sonlarında ve 18.yüzyılın başlarında dergicilik alanında çok ciddi gelişmeler oldu. Dergilerde yayımlanan makaleler, gerek nesir yazı şekliyle gerekse olayları ve karakterleri okuyucuya aktarma tarzı ile romanın gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bu dergilerden ilki, gazeteci Edward Cave'in çıkardığı *Gentleman's Magazine* adlı dergidir. Bu dergi, 18.yüzyılın yaşam ve kültürü ile orantılı olarak ev hayatıyla ilgili pratik bilgiler vermenin yanında toplumsal ilerlemeyi eğlence ile birleştirerek yeni bir tarz oluşturmuştur. Diğer bir dergi ise, Richard Steele and Joseph Addison'ın çıkarmış oldukları *Spectator* adlı dergidir. Steele and Addison, bu dergide 18.yüzyıl toplumunun özelliklerini yansıtan bir dizi makaleler yayımladılar. Çok az bir olay örgüsüne sahip olmalarına rağmen, bu makaleler karakter tahliline üzerine yoğunlaşmışlardır. Ayrıca *Spectator*'da makaleler, sıradan olayları ve insanları konu edindiler. Bununla birlikte Walter Allen (1963), “karaktere olan ilgi nedeniyle bir yazara roman yazıyor denilemeyeceğini, dolayısıyla [18.yüzyılın başlarında] roman kalitesinin düşük kaldığını ve Addison'ın 50 yıl sonra doğmuş olsaydı, muhtemelen çok büyük bir romancı olabileceğini” ileri sürmektedir.

Öte yandan, Dr. Samuel Johnson, *Lives of the Poets* (1779-81) adlı yapıtında, modern nesir edebiyat türünün Addison ile başladığını ileri sürmektedir. Bu nesir türü daha kolay ve anlaşılır bir dil ile okuyucuya aktarılmıştır. Aynı zamanda bu nesir türü, gazetecilik, makale, tarih ve biyografi yazıları için de uygundu. Bu yanında, daha açık ve kolay anlaşılır bir nesir şekli

de Jonathan Swift ve Daniel Defoe'nun yapıtlarında görülmektedir. Geleneksel nesir yazım tekniklerinden ve konularından ayrılan Daniel Defoe ve Samuel Richardson, geliştirdikleri yeni nesir metodunda gerçekçi bir anlatım tarzı geliştirmişlerdir. Bu yüzden, 18.yüzyılın ilk çeyreğinde yazılan yeni roman ve geliştirilen nesir tarzı gerçekçiliği daha fazla ön plana çıkararak bir yaklaşım göstermiştir. Romanın olgunlaşmasını sağlayan diğer şartlar ise, romanın sürekli olarak kendisini geliştirme sürecinde olması ve okumayı seven bir okuyucu sınıfının ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle 17. ve 18.yüzyıllar boyunca gerek okuyucu kitlesinin büyüklüğü gerekse kompozisyonundaki değişimler, romanın yeni bir edebiyat türü olarak ortaya çıkmasına neden olan ilgi ve talebi artırmıştır.

Bu değişim sürecinde, 15.yüzyılın sonlarında matbaanın icat edilmesinden sonra, İngiltere'de okuma alışkanlığı gittikçe yayılmaya başladı. 16.yüzyılda ise, edebiyat patronluğunu kraliyet sarayı yapmaktaydı. Dolayısıyla edebiyat, aristokrat sınıfın hayatını, dünya görüşünü, zevklerini ve kültürünü yansıtmaktaydı. 17.yüzyıla gelindiğinde, toplumsal hayatta ve düşünce dünyasında meydana gelen bir takım siyasi olaylar toplumsal ve sosyal yapıyı da büyük oranda değiştirdi. İç savaş sonrasında, Püriten orta sınıf değerleri edebiyat üzerinde önemli ölçüde etkili olmaya başladı. Bu etki, 1660'da monarşinin yenilenmesinden sonra da devam etti. Ayrıca, Parlamantonun güçlenmesi ve Endüstri Devrimi eski feodal toplum yapıyı parçalamakla kalmadı, yeni bir sınıfın ortaya çıkmasına da neden oldu. Ticarete ve ekonomide güçlenen bu sınıf, kendisi toplumsal hayatta ve rollerde güçlü kılacak maddi kaynakları kontrol etmeye başladı. Bu da, siyasi, ekonomik ve entelektüel güçün monarşi ve kilisenin kontrolünden çıkmasına neden oldu. Lovett and Hughes (1932), yükselen orta sınıf tüccarlarını, "Tanrı nezdinde her ruhun bir onuru olduğuna inanan Püritenler, fakat aristokratik sınıf ile karşılaştırıldığında kendi sosyal statülerinin aşağıda olduğunun farkında olan insanlar" olarak tanımlamaktadırlar. Bundan dolayı bu tüccarlar, "ticarete ve sosyal saygınlıkta pratik avantajlar sağlayacak eğitim, bilgi ve kendi kendilerini yetiştirme yollarını aramaya başladılar". Ticaret ve ekonomide elde edilen güç ile, orta sınıf aileler ve tüccarlar belli bir maddi imkanı da beraberinde getirdi. Kısacası bu gruplar, yeni okuma alışkanlığı kazanmış orta sınıfın temelini oluşturdular.

18.yüzyılda okuma alışkanlığı kazanmış bu sınıfın büyüklüğünün 80 bin olduğu tahmin edilmekteydi. Fakat bu rakam 6 milyon civarında olan genel nüfusun çok az bir kısmını temsil ediyordu. Ian Watt (1957), bunda iyi bir eğitim sisteminin yetersizliği, temel becerilerden çok dini ve davranış eğitimine önem verilmesi, çocuk işçiliği, çalışan sınıfın eğitimini teşvik edecek bir durumun olmaması ve yoksul kesimin okur-yazarlıklarını geliştirme noktasında faydacılık mantığına sahip olmalarının etkili olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Henry Fielding'in *Tom Jones* (1749) adlı romanında olduğu gibi roman fiyatları çok yüksekti ve bir işçinin haftalık maaşından daha yüksekti. Bundan dolayı kitapları satın almak, çalışan sınıf için neredeyse imkânsız gibiydi.

Fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi, 18.yüzyılda toplumun orta sınıfın ticaret yolu ile zenginleşmesiyle kitap satışlarında da büyük bir artış yaşandı. Ayrıca gazetelerde dizi olarak yayımlanan romanlar, daha ucuza okunabilmekteydi. Örneğin Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* (1719)'u *London Post*'da diziler halinde yayımlandı. Ayrıca, 1740'dan sonra seyyar kütüphanelerin kurulması ve abonelik ücretlerinin çok düşük olması, ödünç kitap alma sistemini daha da kolaylaştırdı. Bu da, 18.yüzyılda okuyucu sayısının büyük oranda artmasına neden olmuştur. Fakat yazar Clara Reeve, okunan yapıtların kalitesinin okuyucu sayısındaki artışıyla paralel olarak yükselmediğini ileri sürmektedir. *The Progress of Romance* (1785)'de adlı yapıtında Reeve, yazarların sanattan çok paraya önem vermesi yazılan yapıtların kalitesinin düşük olmasına ve “seyyar kütüphanelerin de bu yapıtları ucuz yoldan okuyucuya ulaştırdığını” belirtmektedir (Lovett and Hughes, 1932). Reeve, sıradan yazarları ve ürettikleri kalitesiz yapıtları eleştirmektedir, çünkü bu tür yazarlar ve yapıtlar sanatçının ve sanatın değerini düşürmektedir. Öte yandan çağdaş eleştirmenler, seyyar kütüphanelerin okuma alışkanlığını toplumun en alt kesimlerine kadar ulaştırarak “okul öğrencilerini ve çift süren çocukları, hizmetçi kadınları, hatta kasap, fırıncı ve ayakkabı tamircisini bile etkilediğini” iddia etmektedirler (Watt, 1957). Hizmetçi kadınlara olan referans iki açıdan çok önemlidir. Birincisi, 18.yüzyılda ev işlerinde çalışan düşük maaşlı kadın hizmetçilerin sayısı oldukça yüksekti. İkincisi, okuma alışkanlığının toplumun en alt kesimlerine yayıldığını göstermektedir. Fakat hizmetçiler, çalıştıkları patronlarının kütüphanelerini rahatça kullanabiliyorlardı. Bundan dolayı, Samuel Richardson'ın *Pamela*'sı okumaktan

zevk alan hizmetçi sınıfının bir temsilcisi olarak görülebilir. Belki de, bu model rol, okuma becerilerinin bir sonucu olarak gerek anlayış ve dünya görüşünün farklılaşması gerekse sahip olunan sosyal statünün üzerine çıkabileceğini göstermesi açısından önemlidir. Toplumun diğer kesimlerinde, ticaret ve üretimdeki gelişmeler bazı kadınları sorumlu oldukları ev işlerinden de kurtardı. Birçok kadın boş zamanının bir kısmını okumakla geçirmeyi tercih etti. Aslında, Püriten geleneğine sahip olan kadınlar, boş zamanlarını bir takım yararsız etkinliklerle geçirme yerine okumayı tercih ettiler.

Okuyucu kitesinin kompozisyonu ve büyüklüğündeki bu değişimler, anlayış ve zevklerdeki değişimleri de beraberinde getirdi. Elit sınıfın kontrolünden çıkan edebiyat, geleneksel ciddi edebiyat anlayış ve tarzından da yavaş yavaş uzaklaşmaya başladı. Ian Watt (1957), “roman ve gazete gibi 18.yüzyılda gelişen iki yazı türü, dikkatsiz ve bilinçsiz bir okuma alışkanlığını teşvik etti” ifadesini kullanmaktadır. Saygınlık, erdem ve ahlâkî değerler toplumda her şeyin üzerinde tutulmaktaydı. Ayrıca, ticari kitap satıcıları veya yayımcılar saraylı patronların yerini aldığından zorunlu pazar talepleri edebiyat yapıtlarını ve kalitesini doğal olarak etkiledi. Nesir türü yazıların yazılması nazıma oranla daha kolay olduğundan, yazılan yapıtların miktarı, hızı ve satışı ekonomik bir değer oldu. Daniel Defoe’nun *Complete English Tradesman* (1738)’nin anonim editörünün belirttiği gibi, yazar daha fazla para kazanmak için belli düzeltmeleri üzerine almış bir kişi olarak algılandı. Bu da, yazarlık mesleğinin saygınlığını yitirmesine neden olmuştur.

Bunlardan daha da önemlisi, orta sınıf zevkleri ve anlayışlarının değişmesi roman okuyucusunun karakterini belirlemiştir. Bu değişim içinde roman okuyucusu, “eğitim ve eğlencenin birbiri ile harmanlayarak sıradan bir çevre, gündelik yapı ve bilinen tarz” gibi özelliklere ilgili göstermiştir (Lovett and Hughes, 1932). Orta sınıf okuyucuları, kendi yaşamları, dünya görüşleri, tecrübeleri ve beklentileriyle ilgili yazıları okumayı ve okuduklarından zevk almayı talep etmişlerdir. Bu nokta da roman, bir eğitim aracı olma görevini üstlenerek orta sınıfı okuyucularını kendi değer yargıları ve kültürleri doğrultusunda eğitmiştir. Bu tam manasıyla geleneksel toplumlarını özelliğini ve roman yazma sanatını yansıtmaktadır. Toplumun orta sınıf okuyucu kesimi, yazar ve romanı kendi sesini, tecrübelerini, yaşamlarını ve gelecek ile ilgili beklentilerini ifade eden birer araç olarak görmüşlerdir. Böylece roman, toplumsal bir önem kazanmıştır. Ayrıca roman, her ne kadar orta sınıfın

geliştirdiği edebi bir tür olmasına rağmen orta sınıf ile aristokrat sınıfın birbirlerine yaklaşmasına, birbirlerini tanımalarına ve anlamalarına neden olmuştur. Yani roman, sınıflar arası diyalogu ve iletişimi sağlayarak daha sonraki dönemlerde her iki sınıfın birbirlerinin yaşam tarzları ve değerleri hakkında bilgi sahibi olmalarına imkânı sağlamış, bütün bunların sonunda da, 18. ve 19.yüzyıllarda yazar ile okuyucuları arasında ortak bir zemin oluşturmuştur. 18. yüzyılda İngiliz toplumunun genel durumu göz önüne alındığında bunların gayet normal olduğu görülmektedir. Örneğin Ian Watt (1957)'a göre Daniel Defoe'nun romanlarında görüldüğü gibi orta sınıf değerleri arasında “ekonomik bireysellik”, “Püriten bireyselliliği ve değerleri” yer almaktadır. Bireysellik, ayrıcalıktan çok kendi kendine yeten, ayakları üzerinde durabilen yeni insan tipi olarak Robinson Crusoe'nun hayatında görülmektedir. Bu yeni insan tipi, kendine yeten, dinamik ve çalışkan; Tanrı ile dolaysız ve kişisel bağlantı kurabilme kabiliyetine sahiptir. Para peşinde koşmasının sonucu olarak adadan karaya çıktığında, Robinson Crusoe tek başına bireysel olarak tam bir ekonomik, sosyal ve entelektüel özgürlük kazanır. Bu da, 18. yüzyılda toplumca kabul edilmiş ortak değerlerden Kapitalist ve bireyselliliğe doğru bir değişim yaşanmaya başlandığını göstermektedir. Defoe'nun diğer bir karakteri Moll Flanders ise, geleneklere ve toplumsal değerlere uymamasına rağmen müteşebbis bir birey ruhunu temsil etmektedir. O, bir tüketici ve suçlu olarak kendi kimliğini yaratma ve ifade etme çabasıdadır. Bu da yeni birey veya kadın kimliğini ortaya koymaktadır. Daniel Defoe (1993), *Moll Flanders*'ın önsözünde şöyle yazar: “Romanın hiçbir bölümünde kötü bir durum söz konusu değildir. Fakat o ne ilk ne de son olacak mutsuzluk veya şansızlık da değildir”. Açıkçası, suç bir yarar da sağlamayacaktır. Paradoks olarak, anlatım metodu yazarın iddiasını desteklememektedir. Moll Flanders çok sıkıntı çeker, fakat devamlı bir şekilde urumunu düzeltmeye ve ekonomik olarak iyi bir konuma gelemeğe çalışır. Ian Watt (1957)'ın ifade ettiği gibi, Daniel Defoe'nun yapıtlarından çıkan en önemli ve pozitif ahlâkî değer, sadece geleneksel ahlâkî değerler değildir. Moll Flanders'ın karakterindeki sağlamlılık, kendini topluma adapte etme potansiyeli ve kabiliyeti açılarından mükemmeldir. Robinson Crusoe gibi, Moll Flanders kendi hayatında yeni fırsatçılık toplumunun oluşmasını ve ekonomik bireyselliliğin ruhunu temsil etmektedir. Öte yandan, Samuel Richardson (1985)'da *Pamela* (1740)'nın önsözünde şöyle der: Bu yapıt, “dikkatleri başka yöne çekmeyi ve eğlendirmeyi amaç edinmenin

yanında, eğitmeyi ve her iki cinsiyetten genç insanların düşünsel anlamda olgunlaşması noktasına odaklanmıştır”. Aşk ve evlilik konularıyla ilgili olan roman, sosyal statü, farklı sınıflar ve farklı ahlâkî değerler arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Aynı şekilde, Henry Fielding de *Tom Jones*’un önsözünde bu yapıttaki ahlâkî amacından bahsetmektedir. Fielding, materyallerini kendi gözlem ve tecrübelerinden oluşturarak tabiatı kopya etmektedir. Ayrıca, hiciv sanatını kullanarak budalalık, ahlâk bozukluğu, taklit ve ikiyüzlülüğü alaycı ve komik bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Bundan dolayı, 18.yüzyıl roman okuyucu kitlesinin kapasitesi, bu kitlenin ihtiyaçları doğrultusunda kendi talep ve ihtiyaçlarına bir cevap olarak gelişir. Ayrıca, romanın ilk yaratıcıları veya savunucuları olarak bilinen Daniel Defoe ve Samuel Richardson, yükselen orta sınıf üyeleri olup bu sınıfın zevklerini ve değerlerini en iyi yansıtan yazarlar arasında yer almaktadırlar.

18.yüzyılda romanın gelişmesine olanak sağlayan şartları tartışırken, sıkça başvurulan referans 17.yüzyıl nesir yazısında da görüldüğü gibi gerçekleri tam olarak yansıtan realizm kavramıdır. Çünkü orta sınıf okuyucu kitlesi, okudukları romanlarda aşk hikâyeleri ve genel temalar yerine kendi gerçek ve değerlerini açık bir şekilde yansıtan yazıları okumayı daha çok tercih etmişlerdir. Roman tarihçileri, gelişen bu realistik yaklaşımın 18. yüzyıl romanının en belirgin ve ayırt edici özelliklerinden birisi olduğunu ifade etmektedirler. Walter Allen (1963), diğer bazı sanatçılar gibi romancıyı da bir “imalatçı veya yapımcı” olarak değerlendirir. O’na göre romancı, “hayatı veya bir insanın yeryüzündeki yaşamını gerçeğe yakın bir şekilde taklit eder. Yaşamı gördüğü veya hissettiği gibi kendine bir çalışma modeli yapar. Karakterlerinin hayatında, onları yerleştirdiği her olayda ve kullandığı her kelimedede okuyucunun zihninde psikolojik bir sona doğru ulaşmaya çalışır”. Bu özellik, Aristotle’dan başlayıp 20.yüz modernist romana gelinceye kadarki geleneksel anlatımdaki “başlangıç, gelişme ve sonuç” modeline uymaktadır.

Realizm, genel olarak bakıldığında 18.yüzyıl romanıyla beraber ortaya çıkmış bir durum değildir. Realizm kavramının temellerini oluşturan felsefi düşünce, eski Yunan dönemine kadar gitmektedir. Örneğin, Plato’nun *Republic* ve Aristotle’s *Poetics* adlı yapıtlarında realizm tartışmalarına rastlamak mümkündür. Fakat zaman içinde realizm, değişimler göstererek 18. ve 19.yüzyıl romanında en önemli yazı tekniklerden birisi olurken, bu değişim 20.yüzyıl ve daha sonraki yıllarda farklılıklar göstererek devam etmiştir. Ortaçağda realizm,

daha çok genel ve evrensel durum, olay ve değerleri içine aldığı şeklinde algılanarak anlamının değişmeyeceği varsayılmıştır. Rönesans döneminde, fikirler ve algılamalar ciddi manada değişikliğe uğradığından yeni bir dünya görüşü ve ilişkiler sistemi ortaya çıkmıştır. Bu görüşe göre, özel durum veya bireysel özellikler yavaş yavaş evrenselliğin önüne geçmeye başlamıştır. 18.yüzyıl felsefî düşünürlerinden Thomas Reid, doğrunun duyu organlarını kullanarak elde edilebileceğini iddia etti. Bireyselliğe yapılan bu vurgu, modern gerçekçilik görüşünün gelişmesine de neden olmuştur. Buna göre, özel zamanlarda bireyin özel tecrübelerinin değişmesiyle gerçeğe yüklenen anlamlarında değişeceği görüşü egemen olmaya başladı. Realizme yüklenen bu yeni anlam, 18.yüzyıl romanın yansıttığı gerçekçilik görüşünün de temelini oluşturmaktadır.

Ian Watt (1957), “Daniel Defoe ve Samuel Richardson’ın tarihi öneminin yapıtlarındaki anilik ve bütünlükten kaynaklandığını” belirtmektedir. Bu da bu yazarları realizm ve nesir özelliklerini romanda buluşturmasına neden olmuştur. Roman, kişiye özel yaşamı ve bireysel tecrübeleri yansıtmayı amaçladığından, mitoloji, efsane, tarih veya daha önceki edebiyatlarda geliştirilen geleneksel olay örgüsünü anlatım tarzından uzaklaşmıştır. Örneğin Daniel Defoe’nun *Robinson Crusoe*’su, bir adada birkaç yıl yalnız kalan Alexander Selkirk’in gerçek hayat hikâyesinden esinlenmiştir. Aynı şekilde Samuel Richardson’ın *Pamela*’sı da patronunun tacizine direnen bir hizmetçi kızın hayatını ve sonuçta patronu ile evlenme hikâyesinden kaynağını almıştır. Hizmetçi kızın hayatı diğer orta sınıf genç kızları için de bir örnek teşkil etmektedir. İffet, namus ve ahlâklarını korumaları durumunda onlarında bu tür evlilikler yapabilecekleri iması verilerek, sosyal durumlarında da bir yükselme ve saygınlık kazanılabileceği yansıtılmaktadır. 18.yüzyılda orta sınıf bekâr kızların sayısındaki yükseklik göz önüne alındığında, Samuel Richardson’ın *Pamela*’sı bu bekâr kızlar için bir ahlak ve evlilik el kitabı özelliği taşımaktadır. Bekâr kızları, 18.yüzyılın Püriten toplumunun normlarına göre yönlendirerek eğitmektedir. Romanda, Pamela’nın sosyal durumunda ve evliliğinde böyle bir durum ortaya çıkmaktadır.

Daniel Defoe, *Robinson Crusoe* ve *Moll Flanders*’de sahte bir otobiyografik teknik kullanır. Bu teknik bireyin önemini vurgulamanın yanında okuyucunun zihninde de gerçekçilik ve doğruluk izlenimi de uyandırmaktadır. Örneğin *Moll Flanders*, “gerçek bir itiraf olarak” 1. tekil şahıs anlatımıyla

okuyucuya sunulmaktadır. Moll Flanders kendi hayat hikâyesini kendi görüş ve yorumuyla anlatmaktadır. Dolayısıyla okuyucu, onun hayatını ve kimliğini onun perspektifinden görmektedir. Aynı şekilde Samuel Richardson'ın *Pamela*'sı da, hikâye kahramanını kendi ağzından mektup formatıyla okuyucuya aktarılır. Bu nedenle, Pamela kendi tecrübelerini, duygularını, endişelerini, tepkilerini ve gelecek ile ilgili beklentilerini gerçekçi bir şekilde kâğıda döker. Her şey Pamela'nın gözünden görülür ve anlatılır. Hikâyenin olay örgüsü yavaş yavaş bütünlük kazandığından, Pamela'nın psikolojik durumu, karakteri ve iç dünyasında kopan fırtınalar romanın sonunda birer birer okuyucuya ulaşır.

Daniel Defoe ve Samuel Richardson'ın yapıtlarında fiziksel çevrenin özelliklerinin anlaşılması, geçici ayrıntılara odaklaşma ve karakterlerin bireyselleştirilmesine gösterilen ilgi, yeni edebiyat türünde birleştiğinde yapıtlardaki bütün ayrıntılar da romanın sonunda açık bir şekilde anlaşılır. *Robinson Crusoe*'da, Daniel Defoe anlattığı olayın inanılmazlık yapısına rağmen, gerçekçilik imajını ortaya koyabilmek için bir dizi ayrıntıya girer. Robinson Crusoe, adada 28 yıl, 2 ay ve 19 gün kalır. Mobilyacı, terzi ve çiftçi olarak en ince ayrıntısına kadar tanımlanır. Okuyucu roman kahramanının zaman içinde yaşadığı hayatının ve görüşlerinin kendi yaşadığı tecrübelerle değiştiğini gözlemektedir. *Pamela*'daki olayların zamanı dikkatli bir şekilde dökümanlaştırılır. Roman kahramanı, mektuplarının gününü ve zamanını sık sık kaydeder. Bu da romandaki gerçekçilik izlenimini artırır. Samuel Richardson'ın *Clarissa, or the History of a Young Lady* (1748)'ında okuyucuları da, roman kahramanının 7 Eylül Perşembe günü saat 6.40'da öldüğünü öğrenir. *Shamela* (1741)'da Henry Fielding, Samuel Richardson'ın kullandığı geniş zaman kavramını gülünç bir şekilde taklit etmesine rağmen, Samuel Richardson'ın kullandığı zamanın manipülasyonu ve mektup tekniğinin kullanılması bütün olayların sanki okuyucunun gözünün önünde cereyan ediyormuş gibi bir izlenim vermesine neden olur. Henry Fielding'in zaman ve mekâna yaklaşımı daha geleneksel olmasına rağmen, *Tom Jones*'daki olaylar zinciri birbirini takip ederek bir tutarlılık gösterir; roman kahramanının Londra'ya yapmış olduğu seyahatin topografisi yer isimleriyle beraber verilir.

18.yüzyıl romanlarında karakterlerin kişiliklerini ve kimliklerini algılamının diğer bir yöntemi, karakterlerin bireysel yaşam ve tecrübeleri geçmiş ile gelecek zaman ekseninde ele almaktır. 17.yüzyıl felsefecisi John Lock'a göre, kişisel kimlik kişinin geçmiş ile ilgili hatıraları ve eylemlerine

dayanır. Roman, bireyin kişiliğinin ve kimliğinin geçmişteki hatıraları ve bunların bulunmuş olduğu zamanın anlaşılması sürecini inceler. Bundan dolayı, *Robinson Crusoe* ve *Moll Flanders*'da otobiyografik bir yaklaşım ve teknik kullanılmıştır. Bunun bir sonucu olarak, romanın olay örgüsü neden-sonuç ilişkisi üzerine oturmaktadır, çünkü geçmiş tecrübe ve hatıralar bireyin mevcut hareketlerini ve yaşantısını belirler ya da etkiler. Karakterlerin bireyselleştirilmesi, Daniel Defoe'nun ve bir dereceye kadar da Samuel Richardson'ın yapıtlarında görülebilir; yani, tarihi isimler veya daha önceki yazınlarda kullanılan isimler yerine, Moll Flanders ve Robinson Crusoe gibi çağdaş isimlerin kullanılması bir gerçekçilik izlenimi yansıtmaktadır.

Henry Fielding'in karakterleri, diyalog ve eylemleri ile doğal ve dramatik olarak sunulmasına rağmen, *Tom Jones*'un çok dikkatli bir şekilde işlenmiş olay örgüsü daha önce belirtildiği gibi Daniel Defoe ve Samuel Richardson'ın yapıtlarıyla karşılaştırıldığında gerçekçi roman türüne daha az uymaktadır. Ian Watt (1957), "Fielding'in tekniğinin roman geleneğinde süreklilik ifade etmek için derleme niteliğinde olduğunu, çünkü *Tom Jones* kısmı bir roman olup macera hikâyesi, komik drama ve ara sıra meydana gelen makalelere daha fazla yer vermediğini" ifade etmektedir. Romandaki otoriter anlatıcının (narrator) müdahaleci varlığı aracılığı ile Henry Fielding okuyucuyu istediği yöne çevirerek daha çok olay örgüsünü anlamaya teşvik etmektedir. Ayrıca bu "teşvik, insan gerçeğini doğru algılayan bir beyinden gelmektedir ve bu durum insanın kendisini, karakterini ve genel olarak durumunu asla aldatmaz veya yanıltmaz". Henry Fielding'in başarısı ve realist romanın gelişmesine olan büyük katkısı, bu yeni edebiyat türünü daha ileriye götürerek hayatın gerçekçi bir şekilde okuyucuya aktarılması gerçeğinde görülebilir. Böylece 18.yüzyıl, realizm karakterize edilen yeni bir edebiyat veya roman türünün ortaya çıkmasına tanıklık etmiştir. Orta sınıf okuyucu kitlesinin değerleriyle şekillenen bu yeni roman türü, orta sınıf insanının hayatını, tecrübelerini, ideallerini ve beklentilerini gerçeğe yakın bir şekilde yansıtmıştır.

6. Sonuç

İngiliz nesir edebiyat türünün doğuşu ve gelişimi konusunda, yukarıda vermeye çalıştığımız bilgiler ve tartışmalar, bu türün doğuşunu, gelişimini ve olgunluğa erişmesinin sadece 18.yüzyıl ile sınırlandırılmayacağını göstermektedir. Bu yüzyıldan önce vezin şeklinde yazılmış bir çok yapıt, gerek uzunluk, kullanılan zaman gerekse farklı olay örgüleriyle farklı düşüncelerin, dünyaların oluşması, yansıtılması ve kullanılan karakterlerin sayıları bakımında

daha sonraki yüzyıllarda nesrin gelişimine büyük bir katkı sağlamıştır. Bu durum, 18.yüzyıldan önce yazılan her vezin türünün nesir olduğu anlamına da gelmez. Ancak, yukarıda belirtmeye çalıştığımız katkı ve tecrübe birikimi dikkate alındığında, nesrin gelişimini sadece 18.yüzyıl ile sınırlandırmanın doğru bir yaklaşım olmayacağı, nesrin gelişiminin geniş bir edebiyat geleneği ve kültürü içinde değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu bakımdan, İngiliz edebiyatı nesir türünün gelişimini çok daha geniş bir döneme yaymak ve değerlendirmek gerekmektedir.

Kaynakça

- Allen, W. (1963). *The English Novel: A General Survey of the Novel and the Novelist's World from Pilgrim's Progress to Joyce and Lawrence*. Harmondsworth: Penguin
- Aydın, K. (2005). *Entelektüel Yabancılar ve Ölümcül Kimlikler: Saul Bellow ve Sylvia Plath*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık
- Beasley, J. C. (1998). Little by Little; or the History of the Early Novel, Now. *Studies in the Novel*. Vol. 30. no: 2, pp. 287-95.
- Berry, F. (1966). *Sir Gawain and the Green Knight*. In: B. FORD (ed.), *The Pelican Guide to English Literature*. Harmondsworth: Penguin.
- Blake, N. F. (1986). Late Medieval Prose. In: W. F. BOLTON (ed.), *Sphere History of English Literature: The Middle Ages*. London: Sphere Books Ltd.
- Brewer, D. (1983). The Social Context of Medieval English Literature. In: B. FORD (ed.), *Medieval English Literature: Chaucer and Alliterative Tradition*. Vol. I, no. I. Harmondsworth: Penguin
- Burrow, J. A. (1983). Sir Gawain and the Green Knight. In: B. FORD (ed.), *Medieval English Literature: Chaucer and Alliterative Tradition*. Vol. I, no. I. Harmondsworth: Penguin.
- Bush, D. (1965). *Prefaces to Renaissance Literature*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Cross, J. E. (1986). The Old English. In: W. F. BOLTON (ed.), *Sphere History of English Literature: The Middle Ages*. London: Sphere Books Ltd.
- Daiches, D. (1994). *A Critical History of English Literature: The Restoration to the Present Day*. Vol. I. London: Mandarin.
- (1994). *A Critical History of English Literature: The Restoration to the Present Day*. Vol. II. London: Mandarin.
- Defoe, D. (1993). *Moll Flanders*. Hertfordshire: Wordsworth Classics.
- Doyle, A. I. (1966). The Social Context of Medieval English Literature. In: B. FORD (ed.), *The Pelican Guide to English Literature: The Age of Chaucer*. Harmondsworth: Penguin.

- Evans, I. (1964). *A Short History of English Literature*. Harmondsworth: Penguin.
- Fielding, H. (1996). *Tom Jones*. Oxford: Oxford University Press.
- Ford, B. (ed.) (1966). *The Pelican Guide to English Literature: The Age of Chaucer*. Harmondsworth: Penguin
- Girvan, R. (1971). *Beowulf & The Seventh Century*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Kermode, F. (1968). Novel, History and Type. *Novel: A Forum on Fictin*. Vol. 1, No. 3, pp. 231-238.
- Lovett, R. M. and H. S. Hughes (1932). *The History of The Novel in England*. London: George G. Harap & Company Ltd.
- Reeves, M. (2000). Telling the Tale of the Rise of the Novel. *CLIO*. Vol: 30, No. 1, pp. 25-41.
- Richard, S. (1985). *Pamela Or, Virtue Rewarded*. Harmondsworth: Penguin.
- Sanders, A. (2004). *The Short History of English Literature*, 2nd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Smollett, T. G. (1988). *The Adventures of Ferdinand Count Fathom*. Athens, Ga: University of Georgia Press.
- Stepherd, G. T. (1983). *Beowulf: An Epic Fairy Tale*. In: B. FORD (ed.), *Medieval Literature: Chaucer and The Alliterative Tradition*. Vol. 1, no. 1. Harmondsworth: Penguin.
- Tinkler, J. F. (1988). Humanist History and the English Novel in the Eighteenth Century. *Studies in Philology*. vol: 85, No. 4, pp. 510-537.
- Traversi, D. (1966). Spenser's *Faerie Queene*. *The Pelican Guide to English Literature: The Age of Chaucer*. Harmondsworth: Penguin
- Turville-Petre, J. (1977). *Beowulf and Grettis Saga: An Excursion*. *Saga Book*. Vol. 19, 4. pp. 347-357.
- Watt, I. (1957). *The Rise of the Novel. Studies in Defoe, Richardson, and Fielding*. Harmondsworth: Penguin
- Weller, S. (ed). (1992). *Beowulf*. London: Dover Thrift Editions.
- Williams, D. J. (1986). Alliterative Poetry in the Fourteenth and Fifteenth Centuries. In: W. F. BOLTON (ed.), *Sphere History of English Literature: The Middle Ages*. London: Sphere Books Ltd.
- Woolf, V. (1992). *A Room of One's Own and Three Guineas*. Morag Shiach (ed.). Oxford: Oxford University Press.
- 1992. *Between the Acts*. Oxford: Oxford University Press.
- 1967. Phases of Fiction. *Collected Essays*. Vol. II. London: Chatto & Windus.
- Wynne-Davies, M. (ed.) (1994). *Guide to English Literature*. Britain: Clays Ltd. St. Ives plc.